

УДК 377.1

Ієвлев О. М.*

ВПЛИВ РИНКУ ПРАЦІ НА ЗМІСТ ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ МОБІЛЬНОСТІ

У статті проаналізовано вплив ринку на зміст професійно-педагогічної мобільності фахівців з вищою освітою, які здобули педагогічну освіту на базі непедагогічної, зв'язок професійно-педагогічної мобільності з іншими видами мобільності. Показано, що розвиток нашої країни відбувається в умовах інформаційної революції, становлення постіндустріального суспільства, кризових явищ в економіці, що сприяє мобільності населення. Формування професійно-педагогічної мобільності як одного з видів професійної, дозволить забезпечити конкурентоздатність фахівців з вищою освітою, які здобули педагогічну освіту на базі непедагогічної шляхом перепідготовки або навчання на другому (магістерському) рівні вищої освіти.

Ключові слова: мобільність; траєкторії мобільності; соціальна мобільність; культурна (соціокультурна) мобільність; професійна мобільність; професійно-педагогічна мобільність.

Процеси глобалізації в сучасному світі пов'язані з лібералізацією, трансформацією та інтеграцією національних економік в єдиний міжнародний ринок товарів і послуг.

Становлення ринкової економіки в нашій країні співпало, з одного боку, з інформаційною революцією в умовах постіндустріального суспільства, що призвело до прискорення процесів зникнення, наповнення новим змістом і виникненням нових професій; з іншого – з виникненням ринку праці, що характеризується непередбачуваною динамікою через кризові явища. До останніх можна віднести: невідповідність рівня заробітної плати працівників їх освіти та кваліфікації, відсутність на ринку праці високооплачуваних вакантних посад, закриття підприємств та установ тощо. Тому старі компетенції часто виявляються непотрібними, через що виникає постійна потреба набуття нових знань і навичок.

Усе це сприяє підвищенню мобільності населення, при цьому траєкторії «сучасної» мобільності відрізняються від траєкторій минулих століть, коли професійна підготовка відбувалася одночасно зі соціалізацією та не вимагала подальшої перекваліфікації [11, с. 3]. До того ж залежно від історичного періоду, ситуації та галузі змінюється вагомість і змістовне наповнення різних видів мобільності. Так, якщо на початку минулого століття особливої вагомості набуло питання соціальної мобільності, то на початку двадцять першого – професійна мобільність та її різновиди: соціально-професійна мобільність, професійно-педагогічна мобільність тощо.

Зазначені вище процеси відбуваються і в системі освіти як важливого соціального інституту суспільства. Так, відбувається перехід педагогів у комерційні організації, їх міграція до інших країн, спостерігається високий відсоток працівників передпенсійного та пенсійного віку та ін. Для прикладу, у педагогічних колективах професійно-технічних навчальних закладів, технікумів і коледжів упродовж останніх років спостерігається спад укомплектованості педагогічними кадрами в обсязі 10÷15 %.

Суголосною цьому є думка Н. Брижак про те, що саме формування професійної мобільності готує майбутніх учителів до змін, які виникають у нашій державі через нестабільний розвиток економіки, від чого залежать усі сфери нашого буття [8, с. 69].

У той же час частину вакантних посад поряд з випускниками педагогічних ВНЗ займають фахівці з вищою освітою, які здобули педагогічну освіту на базі базової непедагогічної шляхом перепідготовки або навчання на другому (магістерському) рівні вищої освіти (за умови перехресного вступу), а тому дослідження їх професійно-педагогічної мобільності є актуальним у системі освіти.

Конкурентоздатність нашої країни пов'язана з наявністю мобільних фахівців, які здатні змінювати зміст власної діяльності.

*© Ієвлев О. М.

Підготовка професійно мобільного фахівця сфери освіти пов'язана з:

- процесом зміни парадигми освіти, гуманізацією освітнього процесу як за змістом (уведенням до освітніх програм спеціальностей психолого-педагогічних дисциплін), так і за формою (акцент на «суб'єкт-суб'єктному» характері педагогічного спілкування, використання інтерактивних методів навчання тощо);
- збільшенням обсягу виробленої інформації, формуванням єдиної світової інформаційної системи з використанням новітніх інформаційних технологій тощо;
- інтеграційними процесами в освіті – модернізацією змісту освіти, розвитком системи безперервної освіти, упровадженням нових навчальних дисциплін, сформованих на основі принципу інтеграції тощо;
- підвищенням значення людського капіталу і, як наслідок, ролі особистісного підходу в навчанні й вихованні;
- необхідністю покращення якості освіти – підвищенням вимог до рівня професіоналізму викладачів, розширенням освітніх можливостей особистості тощо [12; 14].

Рівень професійної мобільності визначається, зокрема:

- наявністю (відсутністю) компетенцій та компетентностей (Л. Горюнова, А. Дьомін, Е. Зеєр, Б. Ігошев, Р. Пріма, Л. Сушенцева);
- наявністю в людини певних особистісних якостей і здібностей – соціальної активності, готовності, високої адаптивності до різних видів діяльності, креативності, критичності та продуктивності мислення, комунікативності (Б. Ігошев, Ю. Калиновський, Л. Амірова); толерантності, високої духовності (Р. Пріма).

У процесі розвитку професійної мобільності фахівця сфери освіти Л. Горюнова виділяє такі стадії:

- стабілізаційна, що характеризується адаптацією студента до нових умов освітньої діяльності, освітнього середовища, соціального оточення, що забезпечує його стійке функціонування в процесі професійної підготовки;
- аналітична, що складається з підготовки студента до змін «у собі», своєї діяльності як рефлексивної реакції на «збурення» (спеціально створюваних викладачем за допомогою організації подій, проблем, завдань) в освітньому середовищі, у результаті яких студент звертається до аналізу своїх власних ресурсів, що дозволяють йому рухатися назустріч подіям і вимогам;
- перетворювальна – діяльнісна стадія, на якій відбувається реальне включення студента в процес власного професійного становлення, що дає йому можливість активно просуватися в оволодінні професією [10].

Траєкторії мобільності майбутнього вчителя частково прописані в основних нормативно-правових документах, що регулюють національну систему освіти. Так, Державна національна програма «Освіта» («Україна XXI століття») (1993) [3] передбачає поєднання споріднених професій та спеціальностей для забезпечення мобільності фахівців на ринку праці, що знайшло свою практичну реалізацію в Постанові Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти» (2015) [4].

У свою чергу Національна доктрина розвитку освіти (2002) [2] передбачає забезпечення високої якості вищої освіти та професійної мобільності випускників вищих навчальних закладів на ринку праці шляхом інтеграції вищих навчальних закладів різних рівнів акредитації, наукових установ і підприємств, запровадження гнучких освітніх програм та інформаційних технологій навчання.

Відповідно до Закону України «Про освіту» (2017) метою професійної (професійно-технічної) освіти є формування й розвиток професійних компетентностей особи, необхідних для професійної діяльності за певною професією у відповідній галузі, забезпечення її конкурентоздатності на ринку праці та мобільності і перспектив кар'єрного зростання впродовж життя [1].

Таким чином, підготовка мобільного фахівця сфери освіти є актуальною науковою проблемою. Існують різні «траєкторії руху» мобільного педагога в системі освіти (закладі освіти) з притаманними кожній параметрами (видами) професійної мобільності.

Ефективна педагогічна діяльність фахівців, які здобули педагогічну освіту на базі базової непедагогічної, передбачає акцентування під час здобуття ними вищої педагогічної освіти на формуванні у відносно стислі строки (1-1,5 – 2 р.) під час навчання на другому (магістерському) рівні вищої (педагогічної) освіти) професійної педагогічної компетентності, яка дозволяє поєднувати теоретичну і практичну готовність до здійснення педагогічної діяльності.

Тому формування належного рівня професійно-педагогічної мобільності як одного з видів професійної дозволить забезпечити конкурентоздатність таких фахівців поряд з випускниками педагогічних ВНЗ на ринку праці.

Подальший аналіз присвячено аналізу впливу ринку праці на зміст професійно-педагогічної мобільності педагога в системі освіти.

Мета статті – проаналізувати вплив ринку праці на зміст професійно-педагогічної мобільності.

Професійна мобільність фахівця системи освіти є формою соціально-професійної активності в її компетентнісному й особистісному аспектах, що виявляється в готовності й можливості реалізації професійних траєкторій в освітньому контексті [9, с. 3].

Як справедливо зазначає Р. Пріма, процес формування мобільного фахівця передбачає організацію певного «поля можливостей», освітньо-виховного середовища, життєдіяльності, що орієнтує майбутнього спеціаліста на різноманітність вибору, самопрояв, статусне зростання, професійний розвиток, швидку орієнтацію (адаптованість), прагнення активно змінити несприятливі ситуації [16, с. 64].

Основою професійної мобільності особистості, як слушно зазначає Л. Сушенцева, є динамізм її мотиваційних, інтелектуальних і вольових процесів, завдяки чому створюється індивідуальне поле готовності до професійної мобільності [18].

Професійна мобільність є найважливішою якістю особистості сучасного вчителя, що дозволяє йому успішно адаптуватися до мінливих умов професійної навчально-виховної діяльності й вирішувати педагогічні завдання відповідно до професійного призначення, що є основою його професійного зростання [6, с. 9].

Відомо, що під трудовою мобільністю розуміють процес трудових переміщень працівника, основу якого складають здібності до змін у змісті трудової діяльності, що забезпечило визначення відповідних чинників трудової мобільності. Управління потоками трудової мобільності, на думку Е. Бойченко, є запорукою успіху відповідних програм у боротьбі з безробіттям [7, с. 13].

Держава намагається регулювати трудову мобільність. Так, брак педагогічних кадрів з вищою освітою початку дев'яностих років компенсувався працевлаштування на посади педагога осіб без педагогічної освіти. Передбачалося, що ці особи могли здобути її пізніше в системі перепідготовки.

В умовах чинного законодавства працевлаштування в системі освіти осіб з базовою непедагогічною освітою можливе шляхом їх навчання на педагогічних спеціальностях на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти та другому (магістерському) – на умовах перехресного вступу. Продовжують також діяти освітньо-професійні програми перепідготовки.

Залишається актуальними питання переміщення мобільного педагога в закладі освіти. Так, мова може йти про горизонтальну мобільність (переміщення між посадами приблизно однакового статусу) та вертикальну. Остання у свою чергу буває висхідною (кар'єрне зростання в галузі науки або (та) освітнього менеджменту) та низхідною (пов'язана, наприклад, із досягненням пенсійного віку). Окремими видами мобільності в навчальному закладі є «маятникова мобільність» (коли «неосновна» спеціальність (або спеціалізація) для педагога може стати основною), перекваліфікація, підвищення

престижу професії тощо.

Розглядаючи траєкторії професійної мобільності, можна виділити такі їх параметри: *форми професійної мобільності* (наприклад, кар'єрне зростання: зміна позиції в системі розподілу влади у професійній діяльності), *типи професійної мобільності* (внутрішньо-професійна / міжпрофесійна), *канали професійної мобільності* (горизонтальний / вертикальний), *фактори, що сприяють процесу професійної мобільності* (внутрішні: готовність до прийняття відповідальних рішень тощо / зовнішні: напружена економічна / політична / соціальна ситуація в місті / країні тощо). Різні форми або прояви професійної мобільності можуть поєднуватися один з одним, унаслідок чого канали та типи професійної мобільності будуть змінюватися [17, с. 17-18].

Маючи відповідний рівень професійно-педагогічної мобільності, педагог, який має базову непедагогічну освіту, буде ефективним учасником освітнього процесу, через що матиме здобутки, що підвищать його престиж як фахівця і професії в цілому. Слід зазначити, що перекваліфікація в системі середньої освіти в переважній більшості випадків передбачає здобуття додаткової вищої освіти.

Ринкові відносини в суспільстві ставлять більш жорсткі вимоги до професійної діяльності викладача, ускладнюючи його кар'єрне зростання, що впливає в умовах конкуренції ВНЗ за людські (абітурієнти) та матеріальні ресурси на більш інтенсивне переміщення викладів між навчальними закладами.

Лібералізація законів переміщення робочої сили сприяє трудовій імміграції в Україну представників різних національностей, релігій, статків та їх дітей. Тому професійно-педагогічна мобільність пов'язана з культурною (соціокультурною) мобільністю, яка розуміється як якість, процес, результат процесу, критерій оцінювання будь-якого переходу індивіда з одного культурного (соціокультурного) середовища в інше.

Культурна (соціокультурна) мобільність потрібна педагогу для покращення його результатів при підвищенні його кваліфікації (стажуванні, участі в грантових проектах тощо) в умовах інтеграції в Європейській освітній простір.

Саме тому Ю. Клименко розуміє поняття «професійна мобільність майбутнього вчителя» як здатність педагога до змін, прийняття нового, системного мислення, розуміння взаємозв'язків і взаємозалежностей у суспільному розвитку, що досягається за рахунок змін, пов'язаних зі здобуттям досвіду навчання або викладання в іншому європейському вищому навчальному закладі [12, с. 6].

З точки зору психологічного підходу, професійна мобільність як складний конструкт одночасно характеризує: 1) якість особистості, яка забезпечує внутрішній механізм розвитку людини через сформованість ключових, загальнопрофесійних компетентностей; 2) діяльність людини, що детермінована подіями, які змінюють середовище, результатом чого є самореалізація людини в професії й житті; 3) процес перетворення людиною самої себе й навколишнього її професійного й життєвого середовища [15, с. 200].

З іншого боку, професійна мобільність – це інтегративна, цілісна характеристика суб'єкта діяльності, що забезпечує гнучку орієнтацію в динамічних професійних умовах – як внутрішніх, так і зовнішніх [13, с. 20].

Становлення громадянського суспільства збільшує відповідальність педагога у вихованні молодих громадян держави. Учителю, педагогу як громадянину є активним учасником соціально-політичних процесів. При цьому риси мобільної особистості підсилюють громадянські якості педагога. До того ж «виховати» мобільну особистість може тільки мобільна особистість [5, с. 4].

Тому, на думку О. Нікітіної, професійна мобільність майбутнього педагога – це властивість особистості, яка сприяє швидкому реагуванню на важкі (з ускладненнями) ситуації, актуалізуючи всі потенційні можливості суб'єктної активності студента при виборі варіантів і способів вирішення професійно-педагогічних завдань і прогнозування

професійної самореалізації [14, с. 13].

Отже, провідною загальнопрофесійною компетентністю фахівця з вищою освітою, який здобув педагогічну освіту на базі непедагогічної, буде професійна педагогічна компетентність; умови, які її детермінують, відповідатимуть вимогами освітнього процесу; у свою чергу показником динаміки та якості перетворення людиною самої себе й свого оточення може бути рівень професійно-педагогічної мобільності.

Таким чином, проведений аналіз впливу ринку праці на зміст професійно-педагогічної мобільності свідчить про важливість формування цього виду мобільності у фахівців з вищою освітою, які здобули педагогічну освіту на базі базової непедагогічної.

Отже, професійно-педагогічна мобільність фахівців з вищою освітою, що здобули педагогічну освіту на базі непедагогічної, є інтегративною якістю особистості, що дозволяє поєднувати теоретичну та практичну готовність до здійснення педагогічної діяльності (професійна педагогічна компетентність), бути соціально активною, конкурентоздатною, професійно компетентною (володіти ґрунтовними знаннями за обраним фахом), здатною до самореалізації, саморозвитку, самоосвіти, творчості в умовах набуття педагогічного фаху і модернізації власної професійної діяльності як стратегічної мети життя.

Підготовка мобільного педагога передбачає проектування траєкторій його індивідуального розвитку, формування професійно-педагогічної мобільності на всіх етапах навчання з використанням інтерактивних, індивідуально орієнтованих, інноваційних технологій навчання тощо. Це може стати предметом подальшого наукового пошуку.

Література:

1. Професійна (професійно-технічна) освіта. Стаття 15 / Про освіту: Закон України від 05 вересня 2017 р. № 2145-19 [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2017, № 38-39, ст. 380. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19/page>.
2. Національна доктрина розвитку освіти. Указ Президента України № 347/2002 від 17.04.02 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://osvita.ua/legislation/other/2827>.
3. Державна національна програма «Освіта» («Україна XXI століття») : Постанова Кабінету Міністрів України від 3 листопада 1993 р. № 896 (896-93-п) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.uazakon.com/documents/date_5x/pg_irwjos/index.htm.
4. Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти : Постанова Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 р. № 266 {із змінами} [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/ru/266-2015-%D0%BF>.
5. Амирова Л. А. Развитие профессиональной мобильности педагога в системе дополнительного образования : автореф. дисс. ... д-ра пед. наук : 13.00.08 / Людмила Александровна Амирова. – Уфа, 2009. – 44 с.
6. Биктуганов Ю. И. Развитие профессиональной мобильности учителя средствами проектной деятельности в системе дополнительного образования : автореф. дисс. ... канд. пед. наук : 13.00.08 / Юрий Иванович Биктуганов. – М., 2013. – 22 с.
7. Бойченко Е. Б. Оцінка трудової мобільності жінок на регіональному ринку праці : автореф. ... канд. екон. Наук : 08.00.07 / Еліна Борисівна Бойченко. – Донецьк, 2008. – 19 с.
8. Брижак Н. Професійна мобільність як фахова якість майбутнього вчителя / Н. Брижак // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Педагогіка. Соціальна робота. – 2016. – Вип. 1. – С. 67-70.
9. Горанская Е. И. Личностные характеристики профессиональной мобильности педагогов : автореф. дисс. ... канд. псих. наук : 19.00.07 / Елена Игоревна Горанская. – Минск, 2015. – 27 с.
10. Горюнова Л. В. Профессиональная мобильность специалиста как проблема развивающегося образования России : автореф. дисс. ... д-ра пед. наук : 13.00.08 / Лилия Васильевна Горюнова. – Ростов н/Д, 2006. – 44 с.
11. Каплина С. Е. Концептуальные и технологические основы формирования профессиональной мобильности будущих инженеров в процессе изучения гуманитарных

- дисциплін : автореф. дисс. ... д-ра пед. наук : 13.00.08 / Светлана Евгеньевна Каплина. – Чебоксары, 2008. – 48 с.
12. Клименко Ю. А. Професійна мобільність майбутніх учителів у країнах Євросоюзу : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Юлія Анатоліївна Клименко. – Умань, 2011. – 20 с.
 13. Кормильцева М. В. Социально-личностные компетенции студентов как фактор развития их профессиональной мобильности : автореф. дисс. ... канд. псих. наук : 19.00.07 / Мария Владимировна Кормильцева. – Екатеринбург, 2009. – 23 с.
 14. Никитина Е. А. Педагогические условия формирования мобильности будущего педагога : дисс. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Никитина Елена Александровна. - Иркутск, 2007. – 224 с.
 15. Пілецька Л. С. Професійна мобільність особистості: психологічний аспект аналізу / Л. С. Пілецька // Теоретичні і прикладні проблеми психології : зб. наук. праць Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. – № 3 (32). – Луганськ : Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2013. – С.197-202.
 16. Пріма Р. М. Формування професійної мобільності майбутнього вчителя: методологічні підходи [Електронний ресурс] / Раїса Миколаївна Пріма. – Режим доступу : <http://www.sportpedagogy.org.ua/html/journal/2011-10/11prmtma.pdf>.
 17. Стычкова В. И. Формирование профессиональной мобильности студентов-логистов средствами иностранного языка : дисс. ... канд. псих. наук: 13.00.08 / Стычкова Вероника Игоревна. – Самара, 2016. – 176 с.
 18. Сушенцева Л. Проблема професійної мобільності у контексті міждисциплінарного підходу / Лілія Сушенцева // Теорія і методика професійної освіти. – № 1. – 2011. – С. 3-11.

Иевлев А. Н.

ВЛИЯНИЕ РЫНКА ТРУДА НА СОДЕРЖАНИЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНО-ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ МОБИЛЬНОСТИ

В статье проанализировано влияние рынка на содержание профессионально-педагогической мобильности специалистов с высшим образованием, получивших педагогическое образование на базе непедагогического, связь профессионально-педагогической мобильности с другими видами мобильности. Показано, что развитие нашей страны происходит в условиях информационной революции, становления постиндустриального общества, кризисных явлений в экономике, что способствует мобильности населения. Формирование профессионально-педагогической мобильности как одного из видов профессиональной позволит обеспечить конкурентоспособность специалистов с высшим образованием, получивших педагогическое образование на базе непедагогического путем переподготовки или обучения на втором (магистерском) уровне высшего образования.

Ключевые слова: мобильность, траектории мобильности, социальная мобильность, культурная (социокультурная) мобильность, профессиональная мобильность, профессионально-педагогическая мобильность.

Iyevlyev O. M.

THE INFLUENCE OF LABOR MARKET ON PROFESSIONAL AND PEDAGOGICAL MOBILITY CONTENT

The market influence on the content of specialists' vocational and pedagogical mobility with a higher education who have received pedagogical education on the basis of a non-pedagogical institution, the connection of vocational and pedagogical mobility with other types of mobility is analyzed in the article.

It is shown that the development of our country takes place in the conditions of the information revolution, the formation of a post-industrial society, crisis phenomena in the economy, which promotes certain types of population mobility. It is determined that the importance and content of different types of mobility can change depending on the historical period, situation and industry.

It is represented that specialists' professional and pedagogical mobility with higher education, who have received pedagogical education on the basis of the non-pedagogical institution, is a personal integrative quality, which gives the possibility to combine theoretical and practical readiness for the implementation of pedagogical activity (professional pedagogical competence), to be socially active,

competitive, professionally competent (to have solid knowledge of the chosen specialty), capable of self-realization, self-development, self-education, creativity in the conditions of acquiring a pedagogical specialty and modernizing the government taking professional activity as a strategic goal of life.

The formation of vocational and pedagogical mobility, as one of the types of professional mobility, is carried out in the educational process during the re-training or training at the second (master's) level of higher education, which will help to ensure the specialists competitiveness.

Key words: mobility; trajectories of mobility, social mobility, cultural (socio-cultural) mobility, academic mobility, professional mobility, professional and pedagogical mobility.

Рецензент: Кузьменко В.В.

УДК 378.14

Калінська О. П.*

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ВИКЛАДАЧА ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

У статті визначено психолого-педагогічні умови розвитку педагогічної майстерності викладача економічних дисциплін у вищому навчальному закладі. Проаналізовано та узагальнено питання впровадження педагогічних технологій як шлях до формування професіоналізму і педагогічної майстерності викладача економічних дисциплін у вищому навчальному закладі і розглянуто важливість їх впливу на підвищення і вдосконалення педагогічного професіоналізму викладачів сучасних вищих навчальних закладів з метою поліпшення якості освітнього процесу. Визначено, що впровадження саме цих психолого-педагогічних умов найбільш ефективно сприяє розвитку педагогічної майстерності викладачів економічних дисциплін.

Ключові слова: вищий навчальний заклад, педагогічна майстерність, викладач економічних дисциплін, психолого-педагогічні умови, педагогічні технології, тренінгові технології.

Сучасна соціально-економічна ситуація характеризується тим, що різні сфери людської діяльності, зокрема й освітня, стрімко розвиваються. Урахування нових вимог до вищої освіти в умовах реформування суспільства, а також критичний аналіз якості роботи педагогічних працівників вищих навчальних закладів зумовлюють необхідність нового підходу до організації, структури, змісту, форм, методів та умов удосконалення педагогічної майстерності викладачів.

Отже, працівникам освітньої галузі потрібно бути готовими до швидких і мінливих змін, адже однією з найактуальніших проблем сучасної освіти є виховання «соціальної конкурентоспроможності». Це поняття включає в себе професійну стійкість особистості, її здатність до підвищення кваліфікації, соціальну мобільність (яка полягає в її здатності до швидкого навчання), сприйнятливість до інновацій, здатність до змін у професійному середовищі, готовність до переходу в іншу сферу діяльності, а також підвищення соціального статусу та рівня освіти. Щоб досягти вершин професіоналізму у вирішенні цих педагогічних завдань, у викладача вищого навчального закладу має бути сформований високий рівень педагогічної компетентності в усій сукупності компетенцій (як фахівця-предметника – носія певних знань з фаху, як методиста, який здатен забезпечити умови для набуття фахових знань і умінь студентами, як вихователя та психолога).

Досягнення високого рівня педагогічної компетентності відкриває перед викладачем можливість значних досягнень у професійній сфері, самокеруванні, самовдосконаленні, що й дозволяє йому досягти педагогічної майстерності. На актуальності цієї проблеми наголошується і в останніх документах щодо

*© Калінська О. П.